

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2011/C 51/03)

Spravodajca: **pán SMYTH**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 29. apríla 2010 rozhodol v súlade s článkom 29 odsek 2 svojho vnútorného poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Dôsledky krízy štátneho dlhu pre správu EÚ“.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. septembra 2010.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na svojom októbrovom plenárnom zasadnutí a v súlade s článkom 20 rokovacieho poriadku vymenovalo pána SMYTHa za hlavného spravodajcu.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 466. plenárnom zasadnutí 21. októbra 2010 prijal 120 hlasmi za, pričom 7 členovia hlasovali proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Kríza štátneho dlhu, vyvolaná finančnou a fiškálnou krízou, ohrozuje samotnú existenciu hospodárskej a menovej únie (HMÚ) a vyžaduje si účinnú finančnú, hospodársku a politickú reakciu. Táto kríza zdôraznila nedostatky Paktu stability a rastu ako mechanizmu na zabezpečenie fiškálnej zodpovednosti v členských štátoch.

1.2 EHSV podporuje opatrenia, ktoré Rada EÚ a Rada pre hospodárske a finančné záležitosti (ECOFIN) doposiaľ prijali na podporu členských štátov vo finančných ťažkostiach prostredníctvom európskeho finančného stabilizačného mechanizmu a európskeho nástroja finančnej stability. Ide o dočasné riešenie, ktoré však môže byť základom trvalejšieho postupu a rámca pre podmienenú finančnú podporu, a to vďaka zriadeniu skutočného európskeho menového fondu. Mohla by sa tiež zväziť možnosť zriadenia európskej agentúry pre riadenie verejného dlhu, ktorá by vydávala európske obligácie.

1.3 EHSV odporúča zaviesť v celej eurozóne plány na zníženie schodku verejných financií, ktoré by zabezpečili hospodársku a menovú stabilitu eurozóny, aby sa neohrozilo dosiahnutie cieľov Európskeho plánu na oživenie hospodárstva. Tieto plány by mali byť v súlade s cieľmi plánu na oživenie hospodárstva a opätovné zvýšenie zamestnanosti, ktoré kríza výrazne negatívne poznačila a ktoré Komisia uvádza vo svojom oznámení „Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.“

1.4 Zo súčasnej krízy dlhu možno čerpať mnohé ponaučenia pre budúcu správu EÚ. Prvotné návrhy pracovnej skupiny pre hospodársku politiku týkajúce sa dohľadu a sankcií predstavujú

krok správnym smerom. EHSV sa však domnieva, že sankcie by mali byť vyvážené väčšou európskou solidaritou, pokiaľ ide o riadenie štátneho dlhu. Konštatuje, že zatiaľ neexistuje formálny mechanizmus na riešenie platobnej neschopnosti členského štátu. Ide o pretrvávajúci zásadný nedostatok štruktúry HMÚ, ktorú musia politickí činitelia riešiť. Bolo by však žiaduce, aby uvalené sankcie mali politický a ekonomický ráz, s cieľom predísť ďalšiemu zvýšeniu dlhu príslušných krajín.

1.5 Veľkú časť viny za krízu štátneho dlhu nesie nezodpovedná fiškálna politika niektorých členských štátov EÚ. Do určitej miery je vinnikom aj neobozretné poskytovanie pôžičiek, ktorým banky nafúkli bublinu v stavebníctve a na trhu aktív, a sčasti možno vinu pripísať aj nerozvážnemu správaniu ratingových agentúr. Významným faktorom, ktorý prispel k vypuknutiu krízy, boli aj nákladné sanácie bánk z peňazí daňových poplatníkov v niektorých členských štátoch a následná zraniteľnosť celosvetového finančného systému. Účinné reformy celosvetového bankovníctva musia zabezpečiť, že sa takéto správanie v budúcnosti nebude opakovať.

1.6 EHSV dúfa, že cieľom posilnenia správy ekonomických záležitostí EÚ, ktoré začne v januári 2011 „európskym semestrom“ a umožní lepšiu koordináciu hospodárskej politiky jednotlivých členských krajín⁽¹⁾, bude udržať zamestnanosť v EÚ, ktorú kríza vážne ohrozuje.

1.7 EHSV sa však nazdáva, že – aspoň pokiaľ ide o členské krajiny eurozóny – nepostačuje iba koordinácia opatrení hospodárskej politiky, ale že je potrebná skutočná spoločná hospodárska politika rovnako, ako potreba koordinovať rozpočtovú politiku prinajmenšom počas prvej fázy.

⁽¹⁾ KOM(2010) 367, „Prehľadovanie koordinácie hospodárskej politiky pre stabilitu, rast a pracovné miesta – nástroje silnejšej správy ekonomických záležitostí EÚ“.

2. Pozadie krízy – fiškálna politika, o ktorú sa hospodárska a menová únia opiera

2.1 Fiškálna disciplína je jedným z kľúčových prvkov makroekonomickej stability. Platí to najmä v prípade menovej únie, akou je eurozóna tvorená zvrchovanými štátmi, ktoré si ponechali právomoci v oblasti fiškálnej politiky. V rámci eurozóny sa otrasy v jednotlivých krajinách nemôžu riešiť prostredníctvom monetárnej politiky a ovplyvňovaním výmenného kurzu. Fiškálna politika je preto všemocná, ale takýmto otrasom sa môže viac prispôbiť, ak bude vychádzať z pevnej pozície.

2.2 Bolo vytvorených niekoľko mechanizmov a opatrení na zabezpečenie zdravej fiškálnej politiky a obmedzenie ohrozenia cenovej stability. Tieto opatrenia sú zakotvené v článkoch 121, 123, 124, 125 a 126 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) a zahŕňajú Pakt stability a rastu (založený na článkoch 121 a 126), postup pri nadmernom deficite (článok 126), zákaz menového financovania (článok 123), zákaz zvýhodneného prístupu k finančným inštitúciám (článok 124) a klauzula zakazujúca prevzatie záväzkov verejného sektora členského štátu Spoločenstvom, tzv. klauzula *no-bail-out* (článok 125).

2.3 Základným pravidlom rozpočtovej politiky zakotveným v Zmluve je, že členské štáty majú predchádzať nadmerným schodkom štátneho rozpočtu. Na dodržanie tejto požiadavky musia členské štáty udržať mieru ročného schodku štátneho rozpočtu pod hranicou 3 % HDP a zachovať pomer národného dlhu k HDP na úrovni 60 % alebo menej.

2.4 Za výnimočných okolností nemusí byť dočasné prekročenie uvedenej hranice považované za nadmerné, avšak pod podmienkou, že prekročenie bude blízko tejto hranice. Právomoc rozhodnúť, či členský štát dosiahol nadmerný deficit, má Rada EÚ a Rada pre hospodárske a finančné záležitosti, ktorá tak učiní na základe odporúčania Európskej komisie. Ak Rada rozhodne, že sa v členskom štáte vyskytol nadmerný deficit, je potrebné prijať nevyhnutné opatrenia ustanovené v postupe pri nadmernom deficite, ktoré by napokon mohli viesť k uvaleniu sankcií na príslušnú krajinu.

2.5 Cieľom Paktu stability a rastu je zabezpečiť, že sa trvale bude uplatňovať zdravá rozpočtová politika. Pakt stanovuje členským štátom povinnosť dodržiavať strednodobý cieľ takmer vyrovnanej alebo prebytkovej rozpočtovej pozície, podľa kritérií pre jednotlivé krajiny. Úprava ich postavenia by členským štátom mala umožniť poradiť si s normálnymi cyklickými fluktuáciami bez toho, aby deficit verejných financií prekročil referenčnú úroveň 3 % HDP. V skutočnosti je však koncepcia Paktu stability a rastu veľmi vzdialená od jeho fungovania. Ako nedávno uviedla Európska centrálna banka (ECB):

„Súlad jednotlivých členských štátov s rozpočtovými normami Maastrichtskej zmluvy a Paktu pre stabilitu a rast je nerovnomerný. V niektorých krajinách sa opakovane a trvale prekračuje referenčná hodnota 3 % HDP pre schodok štátneho rozpočtu, čo vedie k záveru, že prinajmenšom v týchto prípadoch chýbala pri uplatňovaní paktu dostatočná dôslednosť a politická vôľa. Prehnane optimistické prognózy rastu, dodatočné preskúmania údajov, vyššie fluktuácie príjmov, ako sa očakávalo, a pretrvávajúce prekračovanie plánovaných výdavkov sa prejavili na rôznych odchyľkach od fiškálnych plánov v jednotlivých krajinách.“ (Desať rokov paktu stability a rastu, článok v *bulletine ECB Monthly*, október 2008).

2.6 Súčasnej celosvetovej finančnej kríze predchádzalo zjavné nedodržanie finančných pravidiel, ktoré sú základom HMÚ, ale dalo by sa povedať, že hrozba insolventnosti členského štátu menovej únie je druhým štádiom krízy. Po desiatich či viacerých rokoch ľahkej dostupnosti úverov, ktoré vyvolali bublinu na realitnom trhu a v stavebníctve, viedla následná ekonomická implózia v niektorých členských štátoch k stupňovaniu problémov so zadlžením. Je iróniou, že vlády Grécka, Španielska a Portugalska nemuseli počas bankovej krízy financovať z peňazí daňových poplatníkov záchranu svojich bankových systémov, ale problémy spôsobené ich štátnym dlhom môžu teraz destabilizovať banky v celej EÚ. To svedčí o tom, že sanácie bánk financované z peňazí daňových poplatníkov neboli hlavným dôvodom nárastu verejného dlhu.

2.7 Počas bankovej krízy sa často tvrdilo, že niektoré banky boli príliš veľké na to, aby padli. Teraz sa hovorí o členských krajinách boriacich sa s narastajúcim verejným dlhom, že sú príliš dôležité na to, aby sa mohli stať insolventnými. Tak ako sa daňoví poplatníci museli s nevoľou zmieriť s tým, že je nevyhnutné dostať z problémov banky, ktoré nedodržiavali pravidlá, medzinárodné trhy s obligáciami teraz zase požadujú pravdepodobne oveľa bolestivejšie úpravy verejných financií niektorých členských štátov. Problémy insolventnosti krajín vyvolali neistotu, ktorá začala podkopávať samotné euro a podnietila obavy, že by mohla zasiahnuť viacero štátov eurozóny.

2.8 Kríza štátneho dlhu je krízou dôvery v EÚ vo všeobecnosti, a osobitne v eurozóne. Vyžaduje si politické, ako aj finančné riešenie. Spochybnila schopnosť spomenutých fiškálnych opatrení zabezpečiť stabilitu jednotnej meny. Celkom oprávnené by sa dalo tvrdiť, že Pakt stability a rastu neuspel a že Európa si teraz má vytvoriť nový fiškálny a monetárny rámec, ktorý by sa mohol účinnejšie vyrovnávať so závažnými nepriaznivými hospodárskymi výsledkami alebo dokonca bankrotom členského štátu. Ak je tento predpoklad správny, ako by takýto rámec mohol vyzerať?

3. Alternatívne fiškálne a monetárne rámce

3.1 V ostatných mesiacoch sa mnoho udialo tak v oblasti politickej teórie, ako aj na úrovni uplatňovania politiky. Jedným zo zaujímavých návrhov, ktoré boli predložené na riešenie tejto krízy štátneho dlhu a otázky platobnej neschopnosti krajín, je vytvorenie Európskeho menového fondu (EMF) ⁽²⁾. Tento návrh sa opiera o argument, že Medzinárodný menový fond (MMF) nemá skúsenosti s riešením hrozby insolventnosti člena menovej únie a že EÚ by prostredníctvom fungujúceho EMF mala k dispozícii oveľa silnejšie mechanizmy presadzovania.

3.2 Myšlienka Európskeho menového fondu je analogická s politickými reakciami na nedávny hospodársky kolaps, ktorých cieľom bolo predísť bankrotu veľkých finančných inštitúcií. Teraz, keď sa EÚ postupne dostáva z bankovej krízy, sa politická diskusia zameriava na reformy, ktoré by umožnili „riadenú insolventnosť“ finančných inštitúcií a samofinancovanie záchranných fondov pre väčšie banky s ťažkosťami so solventnosťou. Inými slovami, po stabilizovaní finančných systémov sa európski politickí činitelia snažia zabezpečiť, aby to v budúcnosti boli finančné inštitúcie, a nie daňoví poplatníci, kto v čase krízy poniesie ťažké bremeno. Návrhy bankovej reformy zahŕňajú vyšší pomer kapitálu, prísnejší dohľad, obmedzenie prémie bankárov a vypracovanie núdzových plánov („testamentov“). Pokiaľ ide o HMÚ, systém sa v záujme ochrany jednotnej meny musí posilniť, aby sa dokázal vyrovnáť s nestabilitou, ktorú spôsobí platobná neschopnosť alebo úpadok jedného jej člena.

3.3 Navrhovatelia EMF tvrdia, že fond by bol v súlade s koncepciou posilnenej spolupráce, ktorú ustanovuje Zmluva, a teda by zmena a doplnenie Zmluvy nemuseli byť potrebné. Riadne ustanovený EMF by sa venoval slabším štruktúram HMÚ, ktoré sú dôsledkom neúspechu Paktu stability a zjavne nedostatočnej dôveryhodnosti klauzuly zakazujúcej prevzatie záväzkov verejného sektora členského štátu.

3.4 Ako by sa takýto fond financoval? Aby sa minimalizoval problém morálneho rizika, ktorému teraz čelí Nemecko a Francúzsko pri spolufinancovaní núdzového balíka pre Grécko, do EMF by prispievali iba tie krajiny, ktoré porušujú Maastrichtské kritériá. Výšku ich príspevku by určovali dve pravidlá:

— 1 % ročne z objemu „nadmerného dlhu“, ktorý je definovaný ako rozdiel medzi skutočnou mierou verejného dlhu (na konci predchádzajúceho roka) a hranicou 60 % HDP stanovenou v Maastrichtskej zmluve. V prípade Grécka s pomerom dlhu ku HDP vo výške 115 % by to znamenalo príspevok do EMF v hodnote 0,55 % HDP,

⁽²⁾ Tento návrh je plne rozpracovaný v článku autorov D. Gros a T. Mayer „How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(pan) Monetary Fund.“, Policy Brief č. 202, máj 2010, Centrum pre štúdium európskej politiky. Mnohé argumenty v tomto stanovisku sa opierajú o tento výstižný článok.

— 1 % nadmerného deficitu, t. j. sumy schodku rozpočtu v príslušnom roku, ktorá presahuje hranicu 3 % HDP stanovenú v Maastrichtskej zmluve. V prípade Grécka by deficit vo výške 13 % znamenal príspevok do EMF v hodnote 0,10 % HDP.

Celkový príspevok Grécka za rok 2009 by bol 0,65 % HDP, čo je omnoho menej ako je teraz potrebné vynaložiť na nevyhnutné úsporné opatrenia.

3.5 EMF by si navyše mohol požičiavať na trhoch, aby mal popri získaných príspevkoch dostatok prostriedkov na pokrytie akýchkoľvek požiadaviek. Fond by mohol zasahovať a poskytovať finančnú podporu buď speňazením časti svojich aktív, alebo ručením emisie štátnych dlhopisov členského štátu. Ak pre ilustráciu využijeme získané skúsenosti, uplatňovaním navrhovaného mechanizmu financovania by EMF už od vytvorenia HMÚ mohol naakumulovať rezervy vo výške 120 miliárd EUR. Spolu s primeraným objemom pôžičiek z trhov by to znamenalo dostatok finančných prostriedkov na záchranu ktorejkoľvek z menších krajín eurozóny.

3.6 Pokiaľ ide o presadzovanie, EÚ má viacero možností, napr. pozastavenie podpory zo štrukturálnych fondov, stiahnutie nových záruk financovania alebo dokonca vylúčenie krajiny z peňažného trhu eurozóny. Tieto sankcie by sa uplatňovali postupne, pretože každá z nich predstavuje významný hospodársky nátlak na členské štáty, ktoré neuplatňujú dohodnuté reformné programy.

3.7 Jedným z proklamovaných prínosov navrhovaného EMF by bolo, že by viedol „riadenú insolventnosť“ člena eurozóny, ktorý nespĺňa podmienky reformného programu. Namiesto neistoty vyplývajúcej z reštrukturalizácie dlhu na medzinárodných trhoch obligácií by EMF mohol držiteľom štátnych dlhopisov insolventného členského štátu ponúknuť výmenu dlhopisov za pohľadávky voči EMF v štandardnej diskontnej sadzbe. Obmedzilo by sa tak narušenie spôsobené platobnou neschopnosťou a obmedzili by sa straty, ktoré by utrpeli finančné inštitúcie.

3.8 Zástancovia EMF tvrdia, že v porovnaní s MMF poskytuje značné výhody. EMF by mohol dohliadať na „riadenú insolventnosť“, čím by sa minimalizovali škodlivé vedľajšie účinky na trhoch s obligáciami a iných finančných trhoch. Podobne ako v prípade skúseností získaných z bankovej krízy, politiku treba v súčasnosti riadiť tak, aby budúcej kríze nielen predchádzala, ale zároveň sa na ňu pripravovala. Tak je to aj s krízou štátneho dlhu. Keď súčasná kríza pomine, ak sa tak stane, Európa sa bude musieť pripraviť na to, že sa táto situácia bude opakovať znovu.

3.9 Ďalší súbor zaujímavých nápadov sa zameriava na napätie medzi potrebou hospodárskej obnovy Európy a znižovaním dlhu. Výskum poukazuje na to, že fiškálna disciplína požadovaná Maastrichtskými kritériami a Paktom stability a rastu mala v rámci eurozóny utlmujúci účinok na hospodársky rast v porovnaní s USA a Spojeným kráľovstvom⁽³⁾. Je iróniou, že finančná kríza sa začala v USA a ich politickou reakciou na ňu bola obrovská fiškálna a monetárna anticyklická podpora. Kvôli politike zameranej skôr na menovú stabilitu ako na rast postihla makroekonomickú politiku eurozóny stagnácia. Je to pochopiteľné v kontexte budovania dôveryhodnosti jednotnej meny a ECB, ale teraz by sa to už mohlo vnímať ako potenciálna prekážka hospodárskej obnovy. Dalo by sa dokonca povedať, že zmiernenie požiadaviek Paktu stability a rastu by mohlo stimulovať hospodársku obnovu a ukončiť krízu štátneho dlhu.

3.10 Tvrdí sa, že akákoľvek politická alebo inštitucionálna reakcia na krízu štátneho dlhu by sa mala zaoberať otázkou znižovania dlhu bez ohrozenia cieľov Európskeho plánu na oživenie hospodárstva. Jednou z možností ako to dosiahnuť môže byť spojenie procesu redukcie dlhu s nárastom investícií, ktoré by pôsobili proti deflačným účinkom znižovania dlhu. Tento návrh vychádza z Delorovej bielej knihy z roku 1993 o raste, konkurencieschopnosti a zamestnanosti a jeho ústrednou myšlienkou je možnosť prevodu dlhu. Teda podiel štátneho dlhu každého členského štátu by sa previedol na obligácie Európskej únie. Členským štátom by však naďalej ostala povinnosť vyplácať úroky za svoj podiel na dlhu, teraz už v európskych obligáciách. Nešlo by teda o odpísanie dlhu, ani o zvýšenie miery zadlženosti členských štátov, ktoré čelia ťažkostiam s dlhmi, ale o zníženie nákladov za prevedenú časť dlhu. Zástancovia tohto návrhu tvrdia, že by to mohlo spadať pod existujúce usmernenia Zmluvy. Spolu s prevodom dlhu sa navrhuje rozšíriť právomoci Európskej investičnej banky (EIB) a národných finančných inštitúcií, ktoré poskytujú pôžičky, aby mohli financovať Európsky plán na oživenie hospodárstva a aby sa obmedzil pokles miezd zamestnancov a obchodu vyplývajúci z dramatického zníženia dlhu⁽⁴⁾.

3.11 Oficiálna reakcia na krízu štátneho dlhu bola sformulovaná v nadväznosti na mimoriadne zasadnutie Rady 9. mája 2010. Jej súčasťou bolo vytvorenie európskeho finančného stabilizačného mechanizmu, ktorý je založený na článku 122 ods. 2 ZFEÚ (výnimočné udalosti), a medzivládna dohoda členských štátov eurozóny. Európsky finančný stabilizačný mechanizmus má k dispozícii 60 miliárd EUR a funguje podľa podobných podmienok ako MMF. Okrem toho sa zriadil účelový subjekt nazývaný európsky nástroj finančnej stability. Subjekt

bude existovať tri roky a bude mať k dispozícii 690 miliárd EUR na podporu členských štátov eurozóny, ktoré čelia mimoriadnym finančným ťažkostiam. Európska centrálna banka už na trhoch s obligáciami začala nakupovať dlhy vlád vo finančných ťažkostiach.

3.12 Tieto nové opatrenia majú niekoľko dôležitých aspektov. V prvom rade nie sú lacným variantom financovania. Členský štát zaplatí všetky úroky a celú istinu prostredníctvom Komisie. Finančný stabilizačný mechanizmus nie je v tomto zmysle prevzatím záväzkov, a teda je v súlade s článkom 125. Po druhé, finančný stabilizačný mechanizmus a európsky nástroj finančnej stability predstavujú úverové linky a nie rozpočtové položky, a preto sa o nich môže rozhodovať ako o „vlastných zdrojoch“. Po tretie, hoci európsky nástroj finančnej stability bude fungovať tri roky, jeho účinky by mohli pretrvávajúť niekoľko rokov po ich uplynutí, ak sa v rámci neho vydajú obligácie s dlhšou dobou splatnosti. Po štvrté sa plánuje, že v rámci tohto nástroja sa budú emitovať obligácie, za ktoré budú do výšky 120 % ručiť všetky členské štáty EÚ. Zámerom je, aby tieto obligácie získali rating AAA, čím by sa minimalizovali náklady na vyplácané úroky⁽⁵⁾. A napokon, európsky finančný stabilizačný mechanizmus predstavuje hmatateľný dôkaz solidarity v EÚ, ktorá je najdôležitejším pilierom hospodárskej a menovej únie.

3.13 O niekoľko mesiacov bude zrejme, do akej miery sú návrhy týkajúce sa finančného stabilizačného mechanizmu účinné pri riešení súčasnej krízy dlhu. Bude to záležať aj od rozsahu fiškálnych úprav, ktoré od jednotlivých členských štátov požaduje EÚ a MMF. EÚ potvrdila svoj zámer sprísniť daňovú disciplínu a nájsť rámec na trvalé riešenie krízy, čo vyvolalo špekulácie, že finančný stabilizačný mechanizmus a európsky nástroj finančnej stability by sa mohli zriadiť natrvalo. Nebolo by to však jednoduché, pretože na to je potrebné jednomyselné schválenie všetkými členskými štátmi. Nedostatok vecných návrhov, ktoré by sa zaoberali možnosťou platobnej neschopnosti jedného z členských štátov naznačuje, že politickí činitelia takúto možnosť nepripustia. Je to celkom pochopiteľné, avšak hrozbu takýchto prípadov nie je možné úplne vylúčiť.

4. Ponaučenia

4.1 Je čoraz jasnejšie, že kríze dlhu sa dalo predísť, keby správa v členských štátoch a EÚ bola lepšia, a je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa chyby riadenia z minulosti už neopakovali. S týmto zámerom predstavila pracovná skupina na koordináciu hospodárskej politiky súbor opatrení na posilnenie rozpočtového dohľadu v súlade s Paktom stability a rastu. K týmto opatreniam patrí preskúvanie návrhov rozpočtov medzi členskými štátmi navzájom, včasnejšie uplatňovanie sankcií pokiaľ

⁽³⁾ Pozri Fitoussi, J.P. a F. Saraceno: „Europe: How deep is a Crisis? Policy Responses and Structural Factors Behind Diverging Performances“, Journal of Globalisation and Development. Volume 1 Issue 1 Berkeley Electronic Press. 2010.

⁽⁴⁾ Komplexný prehľad týchto návrhov pozri Holland, S.: „A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion“ v Insight, <http://www.insightweb.it/web/node/136> (stránka navštívená 10.6.2010).

⁽⁵⁾ Všetky významné úverové ratingové agentúry 21. septembra vyhlásili, že obligáciám emitovaným v rámci európskeho nástroja finančnej stability udelia rating AAA.

ide o dodržiavanie 3 % a 60 % hranice zadlženia, začatie postupu pre prípad nadmerného deficitu, ak nie je znižovanie zadlženosti dostatočne rýchle, a väčšia nezávislosť národných štatistických úradov od príslušných národných vlád.

4.2 Úloha a správanie hlavných ratingových agentúr počas finančnej krízy a krízy štátneho dlhu boli prinajmenšom pochybné ⁽⁶⁾. Nemecká kancelárka Angela Merkelová navrhla vytvoriť novú nezávislú európsku ratingovú agentúru, ktorá by konkurovala existujúcim trom veľkým agentúram ⁽⁷⁾. Padol tiež návrh, že Eurostat by mal dostať právomoc vydávať ratingy verejných financií členských štátov. Ak by Eurostat mal takúto právomoc už dávnejšie, mohol by skôr upozorniť na krízu štátneho dlhu v Grécku ⁽⁸⁾.

4.3 Komisia zožala kritiku za nedostatok ostražitosti a proaktivity pri zaistovaní kvality údajov jednotlivých členských štátov o ich verejných financiách. Tento bod sa týka širšej problematiky dohľadu, skúmania a zabezpečovania súladu, ktoré sú jadrom neúspechu systémov Paktu stability a rastu. Akékoľvek dlhodobé riešenie musí tieto otázky účinne riešiť.

4.4 Hoci v Grécku, Španielsku a Portugalsku nemuseli zachraňovať banky z peňazí daňových poplatníkov, rozsah týchto sanačných opatrení v EÚ a v USA prispel k bezprecedentnému tlaku na trhy so štátnymi obligáciami a urýchlil túto krízu. Je nevyhnutné uskutočniť účinné reformy celosvetového bankovníctva, ktoré by zabránili zopakovaniu sa takejto finančnej, hospodárskej a sociálnej nestability.

V Bruseli 21. októbra 2010

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Komplexnú diskusiu o pochybeniach ratingových agentúr nájdete v dokumente Komisie USA pre burzu a cenné papiere „Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies“, <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (stránka navštívená 10.6.2010).

⁽⁷⁾ Denník Irish Times informoval, že nemecká kancelárka uviedla, že nová agentúra by bola „prirodzene, ale nie politicky závislá“, avšak konala by „v duchu udržateľného hospodárstva, ktoré sa neorientuje na krátkodobý časový horizont“, Irish Times, 21. mája 2010.

⁽⁸⁾ Počas našej návštevy Eurostatu sme boli informovaní, že Eurostat opakovane upozorňoval na vysoký deficit Grécka a na krízu verejného dlhu, avšak nikto tomu nevenoval pozornosť.